

teklih 22 letih z načrtnim razmnoževanjem in žlahtnjenjem govedu spreminjal in izboljševal dedne in gospodarske lastnosti črede v obdravski regiji, kar terja poglobljeno delo v naravoslovnih vedah in posebej še v zootehniko in veterinarstvu, in

6. kolektivno *Sadnega in likerskega kombinata Fructal iz Ajdovščine* za izjemen delež k napredku predelovanja sadja v Sloveniji in Jugoslaviji, ki ga je kombinat prispeval z vrhunsko kako-

vostjo in široko izbiro sadnih izdelkov, zlasti sokov po poti skrbne odbire surovin in uvajanjem naj sodobnejše tehnologije, z razvojnim delom in sodelovanjem z raziskovalnimi ustanovami.

Za stoletnico Frana Jesenka bo fakulteta izdala Spominski zbornik z vsemi zgoraj navedenimi referati in kronološkim pregledom dosedaj podeljenih priznanj.

Dr. France Adamič

OB OSEMDESETLETNICI PROF. DR. JOSIPA ŽONTARJA

Med letošnje loške jubilate se uvršča tudi odlični slovenski zgodovinar in pravnik doktor filozofije in prava profesor Josip Zontar. V Loških razgledih se ga moramo še prav posebej spomniti, saj je naš jubilat najtesneje povezan z loškim muzejstvom vse od ustanovitve Muzejskega društva dalje. Njegovo ime namreč srečamo med podpisniki vloge na občinsko upravo v Škofji Loki, kjer smo loški profesorji-domačini predlagali naslovljencu, da podpre našo zamisel in pomaga ustanoviti za Škofjo Loko prepotrebno kulturno ustanovo — loški muzej. Ideja je bila za tiste čase dokaj drzna, če pomislimo, da je tedaj vsa Slovenija premogla le peščico muzejev, ki bi jih lahko prešteli na prstih ene same roke. Ni čudno, da naš načrt celo v strokovnih krogih v Sloveniji ni bil sprejet soglasno. Zelo dobro se spominjam sestanka vodilnih slovenskih zgodovinarjev in Celju 5. februarja 1939, kjer smo polagali temelje za organizacijo naših strokovnih zborovanj. Takrat je bil na dnevnem redu tudi referat prof. dr. Zontarja *Za delovno skupnost slovenskih zgodovinarjev*. V referatu je naš jubilat razvijal misel, da so naša zgodovinska društva vse premalo zasidrana med ljudstvom. Naglašal je, da bi bilo treba razviti krepke organizacije in z njihovo pomočjo spodbujati interes za zgodovino pri širokih ljudskih krogih. Zanimanje za zgodovinsko vedo naj bi pospeševala tudi muzejska društva, pri čemer je s posebnim poudarkom omenil novo društvo v Škofji Loki in snujoči se loški muzej. Spodbijal je ugovore, da bi bili taki krajevni muzeji v kakršnemkoli nasprotju z Narodnim mu-

zejem v Ljubljani. Žontarjeva izvajanja so naletela skoraj na popolno soglasje in so definitivno utišala vse dotlej navajane ugovore.

Žontarjev rod poteka od Sv. Duha. Naš jubilat se je rodil 23. septembra 1895 sicer na Jesenicah, toda nežno mladost je preživel v Škofji Loki — sprva v podnunski Kasarni, kasneje pa »Na Vili« — na prostoru, kjer stoji danes šolski stavbni kompleks. Gimnazijo je študiral v Kranju, kjer je kot vseskozi odličen dijak maturiral tik pred izbruhom vojne 1914. Po maturi se je posvetil študiju zgodovine in zemljepisa na dunajski univerzi. Že 1919 je postal doktor filozofije, dobrih deset let kasneje pa je promoviral še za doktorja prava na domači univerzi v Ljubljani. Še v dunajskih letih je dovršil tudi obči oddelek v inštitutu za zgodovinske pomožne vede. Službena pot je vodila nasega jubilanta sprva na srednjo šolo. Spočetka je služboval v Ljubljani, od koder je bil 1923 premeščen v Celje. Ker se je hotel posvetiti predvsem znanosti, je še istega leta dal ostavko in se šel izpopolnjevati v pravni in gospodarski zgodovini na Dunaj, kjer je bil njegov učitelj predvsem profesor dr. Alfonz Dopsch. Ko se je naslednje leto vrnil z Dunaja, je bil sicer nastavljen na učiteljske v Maribor, toda še pred nastopom službe je bil prestavljen na gimnazijo v Niš, kjer je ostal do jeseni 1925. Od tam je bil premeščen v Kranj, kjer je služboval vse do leta 1950. Vmes je predaval kot privatni docent za pravno zgodovino oziroma kot honorarni predavatelj narodne pravne zgodovine vse do 1952. Že 1950

je bil premeščen na ekonomsko fakulteto v Ljubljani kot znanstveni sodelavec inštituta za politično ekonomijo. Od 1958 dalje živi kot upokojenec, a znanstveno še vedno zelo aktivni ustvarjalec v Kranju.

Že kot srednješolski učitelj, še bolj pa v letih, ko se je lahko nemoteno predajal znanosti, je bil neumoren v znanstvenem ustvarjanju. Njegova znanstvena vnema pa ni popustila vse do danes, ko je še vedno aktiven na znanstvenem polju, kar zgovorno izpričuje njegova bogata bibliografija. Zontarjeva dela se odlikujejo po izredni, občudovanja vredni temeljitosti. Treba je vzeti v roke samo njegovo *Zgodovino Kranja*, ki jo je napisal kot srednješolski profesor tik pred drugo vojno. Delo daleč presega lokalni okvir. Ze sam seznam arhivov, iz katerih je črpal avtor gradivo, vzbuja pozornost in spoštovanje. Temeljito je obdelal razpoložljivo gradivo na samem terenu, pritegnil je material iz cele vrste ustanov v Ljubljani in Mariboru, razen tega pa se je poglobil v arhivalije, ki jih hrani cela vrsta arhivov po Avstriji, Nemčiji, Italiji in na Češkem. Temeljnost dela najbolj zgovorno dokazuje jejo opombe, ki jih je kar za 43 strani. Posebno pozornost vzbuja citiranje obsežne literature, ki se ne omejuje samo na lokalni okvir. Tako je podaril mestu Kranju, kjer je avtor ustvaril svoj dom, znanstveno trdno postavljeno zgodovino, ki zajema dobo vse do druge vojne; mirno lahko trdim, da podobne zgodovine pri nas nima obdelane nobeno mesto in da je nobeno naše mesto še dolgo ne bo premoglo.

Že v *Zgodovini Kranja* je čutiti, da je njen avtor ne le odličen zgodovinar, pač pa da se v enaki meri uvršča tudi med prvovrstne znanstvene pravnike, ki zna posrečeno združevati obe znanstveni panogi. Rezultate Zontarjevega bogatega znanstvenega ustvarjanja, ki je posvečeno predvsem srednjemu veku in zgodnjemu kapitalizmu, je najti v dolgi vrsti njegovih del, ki jih je objavjal pred vojno in po njej v vseh ustreznih domačih glasilih — tako predvsem v Glasniku Muzejskega društva za Slovenijo in nato v Zgodovinskem časopisu, pa v mariborskem Časopisu za zgodovino in

narodopisje, v predvojni in povojni Kroniki in seveda v Slovenskem pravniku. Njegovo ime pa najdemo često tudi med sodelavci raznih uglednih inozemskih revij. Da bi vzbudil v širših krogih zanimanje za pravne starine, je napisal v predvojni Mladiki zelo fehtnih člankov, kot *Sodne lipe in mejna znamenja*, *Sramotilni stebri*, *Morišča in krvava znamenja*, *Tržna in obrtniška znamenja*, *Rovaši*. Tudi Loški razgledi štejejo našega jubilaranta med svoje sodelavce; izpod njegovega peresa so izšli v naši muzejski publikaciji naslednji članki: *O našem starem žebjarstvu* (II), *Platnarstvo in sitarstvo v loškem gospostvu v 18. stoletju* (III), *Ločan Volbenk Schwarz* (IV), *Trgovska računica loškega veletrgovca Franca Oblaka-Wolkensperga iz leta 1677* (VII).

Prav posebno pa je opazno Zontarjevo znanstveno delo v okviru Inštituta za občo in narodno zgodovino pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani, s katerim je tesno povezan vse od njegove ustanovitve dalje. V okviru Inštituta sta izšli dve Zontarjevi samostojni publikaciji: *Svilogojstvo in svilarstvo na Slovenskem od 16. do 20. stoletja* (1957) in prav v zadnjem času *Obveščevalna služba in diplomacija avstrijskih Habsburžanov v boju proti Turkom v 16. stoletju* (1973) — odlično delo, ki temelji na virih iz najrazličnejših evropskih arhivov, saj potekajo posamezni podatki celo iz španskega arhiva v gradu Simancas v bližini Valladolida. Prav posebno je pa opazno Zontarjevo sodelovanje z inštitutom v zvezi z *Gospodarsko in družbeno zgodovino Slovencev*. Saj je prav Zontar v družbi s prof. Grafenauerjem pripravil shemo za vseh 15 skupin gesel in jim je izdelal tudi podrobnejšo razčlenitev. Ko je bil organiziran poseben agrarni odsek, ga je v prvih letih tudi sam vodil, ostal pa mu je nepogrešljiv sodelavec tudi v kasnejših letih, ko je vodstvo odložil.

Spoštovani jubilarant praznuje svoj visoki jubilej sredi dela. Svojemu odličnemu članu in neumornemu znanstveniku želi Muzejsko društvo v Škofji Loki še naprej trdnega zdravja in krepke delovne vneme, ki naj mu omogoča, da uresniči še dolgo vrsto svojih načrtov.

Dr. Pavle Blaznik